Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (piąta izba)

z dnia 10 czerwca 2021 r.*

Odesłanie prejudycjalne – Dyrektywa 2003/109/WE – Status obywateli państw trzecich będących rezydentami długoterminowymi – Artykuł 11 – Prawo do równego traktowania w zakresie zabezpieczenia społecznego, pomocy społecznej i ochrony socjalnej – Odstępstwo od zasady równego traktowania w zakresie pomocy społecznej i ochrony socjalnej – Pojęcie „świadczeń podstawowych" – Dyrektywa 2000/43/WE – Zasada równego traktowania osób bez względu na pochodzenie rasowe lub etniczne – Artykuł 2 – Pojęcie dyskryminacji – Artykuł 21 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej – Uregulowanie państwa członkowskiego uzależniające przyznanie dodatku mieszkaniowego obywatelom państw trzecich będącym rezydentami długoterminowymi od warunku, by udokumentowali oni w sposób określony w tym uregulowaniu, że posiadają podstawową znajomość języka tego państwa członkowskiego

W sprawie C-94/20

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Landesgericht Linz (sąd okręgowy w Linzu, Austria) postanowieniem z dnia 6 lutego 2020 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 25 lutego 2020 r., w postępowaniu:

Land Oberösterreich

przeciwko

KV,

TRYBUNAŁ (piąta izba),

w składzie: E. Regan, prezes izby, M. Ilešič, E. Juhász, C. Lycourgos i I. Jarukaitis (sprawozdawca), sędziowie,

rzecznik generalny: G. Hogan,

sekretarz: A. Calot Escobar,

uwzględniając pisemny etap postępowania,

rozważywszy uwagi, które przedstawili:

– w imieniu Land Oberösterreich – K. Holzinger, Rechtsanwältin,

* Język postępowania: niemiecki.

– w imieniu KV – S. Scheed, Rechtsanwältin,

– w imieniu Komisji Europejskiej – C. Cattabriga, D. Martin i B.R. Killmann, w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 2 marca 2021 r.,

wydaje następujący

Wyrok

1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 11 dyrektywy Rady 2003/109/WE z dnia 25 listopada 2003 r. dotyczącej statusu obywateli państw trzecich będących rezydentami długoterminowymi (Dz.U. 2004, L 16, s. 44), art. 2 dyrektywy Rady 2000/43/WE z dnia 29 czerwca 2000 r. wprowadzającej w życie zasadę równego traktowania osób bez względu na pochodzenie rasowe lub etniczne (Dz.U. 2000, L 180, s. 22), a także art. 21 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej (zwanej dalej „kartą”).

2 Wniosek ten został przedstawiony w ramach sporu między KV a Land Oberösterreich (krajem związkowym Górna Austria, Austria), dotyczącego żądania naprawienia szkody, jaką miał ponieść KV w następstwie odmowy przyznania mu dodatku mieszkaniowego (zwanego dalej „dodatkiem mieszkaniowym”).

Ramy prawne

Prawo Unii

Dyrektywa 2000/43

3 Artykuł 1 dyrektywy 2000/43, zatytułowany „Cel”, stanowi:

„Niniejsza dyrektywa ma na celu wyznaczenie ram walki z dyskryminacją ze względu na pochodzenie rasowe lub etniczne oraz wprowadzenie w życie w państwach członkowskich zasady równego traktowania”.

4 Artykuł 2 tej dyrektywy, zatytułowany „Pojęcie dyskryminacji”, stanowi:

„1. Do celów niniejszej dyrektywy zasada równego traktowania oznacza brak jakichkolwiek form bezpośredniej lub pośredniej dyskryminacji ze względu na pochodzenie rasowe lub etniczne.

2. Do celów ust. 1:

a) dyskryminacja bezpośrednia ma miejsce, gdy ze względu na pochodzenie rasowe lub etniczne osoba traktowana jest mniej przychylnie niż traktuje się, traktowano lub traktowano by inną osobę w podobnej sytuacji;

b) dyskryminacja pośrednia ma miejsce, gdy pozornie neutralny przepis, kryterium lub praktyka mogą doprowadzić do szczególnie niekorzystnej sytuacji dla osób danego pochodzenia rasowego lub etnicznego w stosunku do innych osób, chyba że taki przepis, kryterium lub praktyka są obiektywnie uzasadnione legalnym celem, a środki mające służyć osiągnięciu tego celu są odpowiednie i konieczne.

[…]”.

5 Artykuł 3 wspomnianej dyrektywy, zatytułowany „Zakres”, w ust. 2 stanowi:

„Niniejsza dyrektywa nie obejmuje różnego traktowania ze względu na obywatelstwo i pozostaje ona bez uszczerbku dla przepisów i warunków dotyczących wjazdu i pobytu obywateli państw trzecich oraz bezpaństwowców na terytorium państw członkowskich i wszelkiego traktowania związanego ze statusem prawnym danych obywateli państw trzecich i bezpaństwowców”.

Dyrektywa 2003/109

6 Motywy 2, 4, 12 i 13 dyrektywy 2003/109 mają następujące brzmienie:

„(2) Rada Europejska podczas szczególnego szczytu w Tampere [(Finlandia)] w dniach 15 i 16 października 1999 r. oświadczyła, że status prawny obywateli państw trzecich powinien zostać zbliżony do statusu obywateli państw członkowskich oraz że osoba, która zamieszkiwała legalnie na terytorium państwa członkowskiego przez określony czas i która posiada zezwolenie na pobyt długoterminowy, powinna uzyskać w tym państwie członkowskim zestaw jednolitych praw, jak najbardziej zbliżonych do praw przyznanych obywatelom Unii Europejskiej.

[…]

(4) Integracja obywateli państw trzecich będących rezydentami długoterminowymi w państwach członkowskich jest kluczowym elementem wspierania spójności gospodarczej i społecznej, która stanowi podstawowy cel [Unii Europejskiej] określony w [traktacie FUE].

[…]

(12) W celu ustanowienia rzeczywistego instrumentu integracji rezydentów długoterminowych ze społeczeństwem, w którym żyją, rezydenci długoterminowi powinni korzystać z równego traktowania z obywatelami państwa członkowskiego w szerokim zakresie spraw gospodarczych i społecznych, zgodnie z odpowiednimi warunkami określonymi w niniejszej dyrektywie.

(13) W odniesieniu do pomocy społecznej możliwość ograniczenia świadczeń dla rezydentów długoterminowych do świadczeń podstawowych ma być rozumiana w taki sposób, że pojęcie to obejmuje co najmniej minimalny dochód, pomoc w przypadku choroby, ciąży, pomoc rodzicom oraz stałą opiekę. Warunki przyznawania takich świadczeń powinny być określone przez prawo krajowe”.

7 Zgodnie z art. 2 tej dyrektywy, zatytułowanym „Definicje”:

„Do celów niniejszej dyrektywy:

a) »obywatel państwa trzeciego« oznacza osobę, która nie jest obywatelem Unii w rozumieniu art. [20] ust. 1 [TFUE];

b) »rezydent długoterminowy« oznacza obywatela państwa trzeciego, który posiada status rezydenta długoterminowego, o którym mowa w art. 4–7 [tej dyrektywy];

[…]”.

8 Artykuł 11 wspomnianej dyrektywy, zatytułowany „Równe traktowanie”, stanowi:

„1. Rezydent długoterminowy korzysta z równego traktowania z obywatelami danego państwa pod względem:

[…]

d) zabezpieczenia społecznego, pomocy społecznej i ochrony socjalnej, określonych przez prawo krajowe;

[…]

4. Państwa członkowskie mogą ograniczyć równe traktowanie w odniesieniu do pomocy społecznej i ochrony socjalnej do świadczeń podstawowych.

[…]”.

Prawo austriackie

Ustawa oöWFG

9 Land Oberösterreich przyznaje dodatek mieszkaniowy, którego warunki przyznania były uregulowane w następujących przepisach oberösterreichisches Wohnbauförderungsgesetz (ustawy Górnej Austrii o wspieraniu budownictwa mieszkaniowego) (LGBl. 6/1993), w brzmieniu mającym zastosowanie do sporu w postępowaniu głównym (zwanej dalej „oöWFG”). Paragraf 6 oöWFG stanowił:

„[…]

Ustęp 9. Dodatek na podstawie niniejszej ustawy jest przyznawany obywatelom Austrii, osobom będącym obywatelami państw należących do [Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EOG)] oraz obywatelom Unii i członkom ich rodzin w rozumieniu dyrektywy 2004/38/WE [Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie prawa obywateli Unii i członków ich rodzin do swobodnego przemieszczania się i pobytu na terytorium państw członkowskich, zmieniającej rozporządzenie (EWG) nr 1612/68 i uchylającej dyrektywy 64/221/EWG, 68/360/EWG, 72/194/EWG, 73/148/EWG, 75/34/EWG, 75/35/EWG, 90/364/

EWG, 90/365/EWG i 93/96/EWG (Dz.U. 2004, L 158, s. 77)]. O ile umowa międzynarodowa nie wymaga przyznania im dodatku w taki sam sposób jak obywatelom austriackim, dodatek może zostać przyznany innym osobom, wyłącznie jeżeli:

1) mają one w sposób zgodny z prawem swoje główne miejsce zamieszkania przez nieprzerwany okres powyżej pięciu lat na terytorium Austrii;

2) otrzymują dochody opodatkowane podatkiem dochodowym w Austrii lub uiszczały składki na rzecz obowiązkowego systemu zabezpieczenia społecznego w Austrii, a obecnie otrzymują świadczenia z tego systemu, i otrzymywały te dochody lub te świadczenia przez 54 miesiące w okresie poprzednich pięciu lat; oraz

3) udokumentują podstawową znajomość języka niemieckiego zgodnie z ust. 11.

[…]

Ustęp 11. Warunek określony w ust. 9 pkt 3 uważany jest za spełniony, jeżeli wnioskodawca:

1) przedłoży świadectwo wystawione przez Österreichischer Integrationsfonds (ÖIF) [(austriacki fundusz integracyjny)] lub instytucję przeprowadzającą egzaminy posiadającą certyfikat ÖIF, które to świadectwo poświadcza pomyślne złożenie egzaminu integracyjnego; lub

2) przedłoży powszechnie uznawany dyplom znajomości języka lub świadectwo znajomości języka niemieckiego na poziomie A2 wystawione przez ośrodek integracyjny posiadający certyfikat wystawiony zgodnie z Integrationsvereinbarungs-Verordnung (rozporządzeniem integracyjnym) (BGBl. II, 242/2017); lub

3) przedłoży dowód realizacji obowiązku szkolnego w Austrii przez okres co najmniej pięciu lat oraz uzyskał dostateczną notę w zakresie „niemieckiego” lub uzyskał pozytywną ocenę z przedmiotu „niemiecki” w dziewiątej klasie; lub

4) złożył egzamin w trybie przewidzianym w Berufsausbildungsgesetz (ustawie o szkoleniu zawodowym w celu nauki zawodu) (BGBl. 142/1969)

[…]”.

10 Paragraf 23 oöWFG stanowił:

„Dodatek mieszkaniowy może zostać przyznany głównemu najemcy, nabywcy mieszkania, którego budowa zostanie ukończona w przyszłości, oraz właścicielowi mieszkania, w odniesieniu do którego zostało przyznane wsparcie, jeżeli:

1) koszt zakwaterowania stanowi dla wnioskodawcy nierozsądny ciężar;

2) wnioskodawca mieszka na stałe w przedmiotowym mieszkaniu w celu zaspokojenia swoich potrzeb mieszkaniowych; oraz

3) wnioskodawca ubiegał się o inną pomoc w celu zmniejszenia wydatków związanych z zakwaterowaniem (§ 24 ust. 1), do otrzymania której jest on uprawniony; oraz

4) rozpoczęła się już spłata pożyczki wspierającej (§ 9) lub subsydiowanego kredytu hipotecznego (§ 10).

2. Dodatek mieszkaniowy może zostać przyznany głównemu najemcy mieszkania, co do którego nie przyznano wsparcia, jeżeli zostały spełnione wymogi określone w ust. 1 pkt 1–3, a umowa najmu nie została zawarta z osobą spokrewnioną.

[…]".

Oberösterreichische Wohnbeihilfen-Verordnung

11 Zgodnie z § 2 ust. 3 oberösterreichische Wohnbeihilfen-Verordnung (rozporządzeniem Górnej Austrii o dodatku mieszkaniowym), w brzmieniu mającym zastosowanie w postępowaniu głównym, wysokość dodatku mieszkaniowego była ograniczona do 300 EUR miesięcznie.

Ustawa oöBMSG

12 Osoby znajdujące się w trudnej sytuacji społecznej mogły uzyskać minimalne zabezpieczenie zapewniające pokrycie ich potrzeb, na mocy oberösterreichisches Mindestsicherungsgesetz (ustawy Górnej Austrii o minimalnym zabezpieczeniu) (BGBl. 74/2011), w brzmieniu mającym zastosowanie w sporze w postępowaniu głównym (zwanej dalej „oöBMSG"), w której § 1 wyjaśniono, że to minimalne zabezpieczenie miało na celu umożliwienie godnego życia osobom potrzebującym wsparcia wspólnoty oraz wiążącej się z tym trwałej integracji ze społeczeństwem. W niektórych przypadkach możliwe jest otrzymanie zarówno minimalnego zabezpieczenia, jak i dodatku mieszkaniowego, z częściowym zaliczeniem tego dodatku na poczet pierwszego świadczenia. Podstawowa kwota minimalnego zabezpieczenia w 2018 r. wynosiła 921,30 EUR miesięcznie dla osoby mieszkającej samotnie i 649,10 EUR dla osób dorosłych mieszkających w gospodarstwie domowym, przy czym przewidziano świadczenia uzupełniające na dzieci.

13 Paragraf 4 oöBMSG stanowił:

„1. O ile przepisy niniejszej ustawy nie stanowią inaczej, minimalne zabezpieczenie na pokrycie potrzeb może być przyznane wyłącznie osobom, które:

1) mają zwykłe miejsce zamieszkania w Górnej Austrii […] oraz

2)
   a) są obywatelami austriackimi lub członkami rodziny obywateli austriackich;
   b) mają prawo do azylu lub ochrony uzupełniającej;
   c) są obywatelami Unii, obywatelami państwa należącego do [EOG], obywatelami szwajcarskimi lub członkami ich rodzin, pod warunkiem że uzyskanie tych świadczeń nie powoduje utraty ich prawa pobytu;
   d) posiadają zezwolenie na pobyt »rezydenta długoterminowego będącego obywatelem [UE]« lub »członka rodziny rezydenta długoterminowego«, lub też dowód osiedlenia się lub zezwolenie na pobyt na czas nieokreślony;
   e) posiadają inne prawo pobytu stałego na terytorium Austrii, pod warunkiem że otrzymywanie tych świadczeń nie spowoduje utraty prawa pobytu tych osób".

14 Zgodnie z § 5 oöBMSG:

„Przyznanie minimalnego zabezpieczenia na pokrycie potrzeb jest uzależnione od warunku, że dana osoba, która spełnia wymogi określone w § 4:

1) znajduje się w trudnej sytuacji społecznej (§ 6) oraz

2) jest gotowa do podjęcia wysiłków celem uniknięcia, złagodzenia lub przezwyciężenia tej trudnej sytuacji społecznej (§ 7)".

15 Paragraf 6 oöBMSG stanowił:

„1. Osobami znajdującymi się w trudnej sytuacji społecznej są osoby, które nie są w stanie zapewnić:

1) środków egzystencji i zakwaterowania na własne potrzeby; lub

2) środków egzystencji i zakwaterowania członkom ich rodziny będącym na ich utrzymaniu, zamieszkałym z nimi w tym samym gospodarstwie domowym,

ani zapewnić w tych ramach zabezpieczenia wymaganego na wypadek choroby, ciąży i porodu.

2. Potrzeby związane z egzystencją, o których mowa w ust. 1, obejmują wydatki dotyczące okresowych potrzeb związanych z godnym życiem, a w szczególności wydatki na wyżywienie, odzież, higienę osobistą, meble i sprzęt gospodarstwa domowego, ogrzewanie, energię elektryczną oraz na inne potrzeby osobiste, takie jak potrzeba uczestnictwa w odpowiedni sposób w życiu społecznym i kulturalnym.

3. Wymogi zakwaterowania, o których mowa w ust. 1, obejmują okresowy czynsz, opłaty ogólne oraz podatki niezbędne dla zapewnienia odpowiedniego zakwaterowania.

[…]".

Ustawa oöADG

16 W oberösterreichisches Antidiskriminierungsgesetz (ustawie antydyskryminacyjnej Górnej Austrii) (LGBl. 50/2005), w brzmieniu mającym zastosowanie w sporze w postępowaniu głównym (zwanej dalej „oöADG"), dokonano transpozycji do prawa austriackiego dyrektywy 2000/43. Paragraf 1 oöADG, zatytułowany „Zakaz dyskryminacji", zakazuje wszelkiej dyskryminacji bezpośredniej lub pośredniej wobec osób fizycznych, w szczególności ze względu na pochodzenie etniczne. Zgodnie z § 3 oöADG ten § 1 nie ma zastosowania do nierównego traktowania ze względu na przynależność państwową, pod warunkiem że wynika ono z ustawy lub jest obiektywnie uzasadnione, a także nie sprzeciwiają się takiemu traktowaniu normy Unii ani umów międzynarodowych o równości osób stanowiących ramy integracji europejskiej.

17 Zgodnie z § 8 oöADG:

„1. W wypadku naruszenia zakazu dyskryminacji ze względów, o których mowa w § 1, osoba znajdująca się w niekorzystnej sytuacji […] jest uprawniona do odpowiedniego odszkodowania […].

Oprócz odszkodowania za szkody materialne osoba ta jest także uprawniona do zadośćuczynienia za krzywdę. Wysokość zadośćuczynienia za krzywdę nie może wynosić mniej niż 1000 EUR.

[…]".

Postępowanie główne i pytania prejudycjalne

18 KV, obywatel turecki, od 1997 r. zamieszkuje wraz z małżonką i trojgiem ich dzieci w Austrii, gdzie posiada „status rezydenta długoterminowego" w rozumieniu art. 2 lit. b) dyrektywy 2003/109. Do końca 2017 r. otrzymywał on dodatek mieszkaniowy na podstawie oöWFG. Ze względu na to, że od dnia 1 stycznia 2018 r. przyznanie tego dodatku obywatelom państw trzecich uzależniono, na mocy § 6 ust. 9 i 11 oöWFG, od warunku, by obywatel państwa trzeciego udokumentował w sposób określony w tym uregulowaniu, że posiada podstawową znajomość języka niemieckiego, KV odmówiono od tej daty możliwości skorzystania ze wspomnianego dodatku, ponieważ nie przedstawił on wymaganego dowodu.

19 KV wniósł wówczas powództwo przed Bezirksgericht Linz (sądu rejonowego w Linzu, Austria) o nakazanie Land Oberösterreich zapłaty odszkodowania odpowiadającego kwocie niepobranego dodatku mieszkaniowego za okres od stycznia do listopada 2018 r., w wysokości 281,54 EUR za każdy miesiąc, a także zadośćuczynienia za krzywdę w wysokości 1000 EUR. Na poparcie wysuwanych żądań KV odniósł się do § 8 oöADG i podniósł, po pierwsze, że § 6 ust. 9 pkt 3 i § 6 ust. 11 oöWFG są dla niego niekorzystne ze względu na jego pochodzenie etniczne – bez żadnego uzasadnienia w tym względzie – i po drugie, że dodatek mieszkaniowy stanowi „świadczenie podstawowe" w rozumieniu § 11 ust. 4 dyrektywy 2003/109.

20 Ze względu na to, że żądania te zostały uwzględnione przez Bezirksgericht Linz (sąd rejonowy w Linzu), Land Oberösterreich wniósł apelację do sądu odsyłającego – Landesgericht Linz (sądu okręgowego w Linzu, Austria).

21 Sąd ten wskazuje na wstępie, że odpowiedzi na pytania pierwsze i drugie są mu niezbędne – niezależnie jedna od drugiej – dla rozstrzygnięcia rozpatrywanego przez niego sporu. Jeśli dodatek mieszkaniowy należy zakwalifikować jako „świadczenie podstawowe" w rozumieniu art. 11 ust. 4 dyrektywy 2003/109, odpowiedź na pytanie drugie byłaby jednak dla niego użyteczna, ponieważ KV opiera swoje powództwo na prawie do naprawienia szkody, zgodnie z § 8 ust. 1 oöADG, żądając zarówno zapłaty kwoty niepobranego dodatku mieszkaniowego, jak i zadośćuczynienia za krzywdę wynikającą z dyskryminacji ze względu na jego przynależność etniczną. Gdyby tego dodatku nie należało kwalifikować jako „świadczenia podstawowego" w rozumieniu art. 11 ust. 4 dyrektywy 2003/109, zdaniem sądu odsyłającego jest jednak możliwe, że reguła określona w § 6 ust. 9 i 11 oöWFG skutkuje dyskryminacją zakazaną na mocy dyrektywy 2000/43 lub jest niezgodna z kartą. Jest on zdania, że przy stosowaniu odstępstwa przewidzianego w art. 11 ust. 4 tej dyrektywy Land Oberösterreich powinien przestrzegać innych przepisów prawa Unii, takich jak dyrektywa 2000/43 i karta, oraz że nie może przy tym stosować kryteriów

dyskryminacyjnych. W konsekwencji zdaniem sądu odsyłającego należy zbadać ewentualną niezgodność § 6 ust. 9 i 11 oöWFG z dyrektywą 2000/43 lub z kartą – niezależnie od zbadania niezgodności z art. 11 dyrektywy 2003/109.

22 Dążąc na wstępie do określenia, czy dodatek mieszkaniowy stanowi „świadczenie podstawowe" w rozumieniu art. 11 ust. 4 dyrektywy 2003/109, sąd odsyłający wskazuje, że komisja ds. budownictwa mieszkaniowego, urbanistyki i ochrony przyrody oberösterreichischer Landtag (parlamentu Górnej Austrii, Austria) wskazała w sprawozdaniu dotyczącym projektu ustawy o zmianie oöWFG w 2013 r., że wspieranie budownictwa mieszkaniowego, w tym dodatek mieszkaniowy, nie stanowi takiego świadczenia podstawowego. Sąd odsyłający jest zdania, że komisja ta wyraziła zatem wolę skorzystania przez parlament Górnej Austrii z możliwości zastosowania odstępstwa określonego w tym przepisie. Sąd ten podkreśla, że obywatele państw trzecich będący rezydentami długoterminowymi nie zostali jednak wykluczeni w sposób ogólny z możliwości uzyskania dodatku mieszkaniowego, lecz że w odniesieniu do tych obywateli przewidziano dodatkowe warunki. Niemniej sąd odsyłający uściśla, że nie jest związany sposobem wykładni art. 11 ust. 4 dyrektywy 2003/109 przedstawionym przez wspomnianą komisję.

23 Odnosząc się do wyroku z dnia 24 kwietnia 2012 r., Kamberaj (C-571/10, EU:C:2012:233), sąd odsyłający wyjaśnia, że jego zdaniem stosowanie sformułowanych w tym wyroku zasad do dodatku mieszkaniowego nie jest oczywiste.

24 Sąd odsyłający wskazuje, że przewidziane w oöBMSG minimalne zabezpieczenie ma ze swej strony na celu umożliwienie osobom w trudnej sytuacji godnego życia, w tym zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych. Przyznanie takiego świadczenia jest uzależnione od spełnienia bardziej rygorystycznych warunków niż przyznanie dodatku mieszkaniowego, ponieważ minimalne zabezpieczenie może być przyznane jedynie osobom bez dochodów lub osobom o skrajnie niskich dochodach. Minimalne zabezpieczenie zakłada zatem istnienie znacznie dotkliwszej sytuacji niezbędności socjalnej niż w wypadku uzasadniającym przyznanie dodatku mieszkaniowego. Z tego względu osoby o niskich dochodach, umożliwiających jednak zapewnienie minimum egzystencji, mogą otrzymywać dodatek mieszkaniowy bez otrzymywania świadczenia przyznawanego tytułem minimalnego zabezpieczenia. W określonych wypadkach możliwe jest otrzymywanie zarówno minimalnego zabezpieczenia, jak i dodatku mieszkaniowego – z częściowym zaliczeniem jednego ze świadczeń na poczet drugiego – lecz grupa osób otrzymujących te świadczenia nie jest jednak identyczna.

25 Sąd odsyłający dąży do ustalenia, czy jedynie świadczenia przewidziane w oöBMSG należy zakwalifikować jako „świadczenia podstawowe" w rozumieniu art. 11 ust. 4 dyrektywy 2003/109, czy też można zakwalifikować w ten sposób również dodatek mieszkaniowy – mając na względzie, że ten dodatek także ma na celu złagodzenie ciężaru wynikającego z kosztów zamieszkania, gdy jest on nieracjonalny, i to pomimo że, w odróżnieniu od minimalnego zabezpieczenia, dodatek ten nie jest uzależniony od warunku, by zainteresowany znajdował się w trudnej sytuacji społecznej.

26 Następnie, co się tyczy podnoszonej dyskryminacji ze względu na pochodzenie rasowe lub etniczne, sąd odsyłający wskazuje, że w oöADG transponowano do prawa austriackiego – w zakresie, w jakim jest to istotne dla celów sprawy rozpatrywanej w postępowaniu głównym – dyrektywę 2000/43, chociaż w ustawie tej posłużono się wyrażeniem „przynależność etniczna". Wskazując, że zgodnie z art. 3 ust. 2 tej dyrektywy nierówne traktowanie oparte na kryterium statusu obywatela państwa trzeciego nie jest, co do zasady i jako takie, objęte zakresem

stosowania wspomnianej dyrektywy, sąd odsyłający dąży do ustalenia, czy – pod określonymi warunkami – kryterium przynależności państwowej może jednak skutkować „dyskryminacją pośrednią" ze względu na pochodzenie etniczne, w rozumieniu art. 2 ust. 2 lit. b) tej samej dyrektywy. Podkreśla on w tym względzie, że powinien orzec w przedmiocie reguły ustanawiającej obowiązek posiadania podstawowej znajomości języka niemieckiego i wykazania tej okoliczności w określony sposób. W sytuacji gdyby należało rozpatrzyć, czy stosowanie oöWFG skutkuje dyskryminacją pośrednią, sąd odsyłający musiałby, jak dodaje, zbadać, czy ta dyskryminacja pośrednia jest uzasadniona. Celem § 6 ust. 9 i 11 oöWFG miałoby być przyznanie obywatelom państw trzecich bardziej ograniczonego dostępu do dodatku mieszkaniowego, zaś uzasadnieniem dotyczącym obowiązku posiadania podstawowej znajomości języka niemieckiego jest okoliczność, że ta znajomość języka jest ważna dla integracji społecznej zainteresowanego. Zdaniem sądu odsyłającego wymóg udokumentowania takiej znajomości języka wymaga dyskusji – przy uwzględnieniu pozostałych warunków wymaganych dla skorzystania z dodatku mieszkaniowego oraz wymogów, jakie musi spełnić dany obywatel państwa trzeciego, aby uzyskać „status rezydenta długoterminowego" w rozumieniu art. 2 lit. b) dyrektywy 2003/109.

27 Wreszcie w sytuacji gdyby Trybunał uznał, że dyrektywa 2000/43 nie ma zastosowania do okoliczności rozpatrywanych w postępowaniu głównym, zdaniem sądu odsyłającego powstaje kwestia, czy reguła określona w § 6 ust. 9 i 11 oöWFG powinna być rozpatrzona w świetle art. 21 karty. Jest on bowiem zdania, że szczegółowe zasady stosowania takiej reguły powinny być określone przy uwzględnieniu wymogów wskazanych w karcie – biorąc pod uwagę, że sprawa w postępowaniu głównym jest objęta zakresem stosowania karty ze względu na to, że istnieją przepisy prawa Unii nakazujące wypłacanie świadczeń socjalnych obywatelom państw trzecich będącym rezydentami długoterminowymi i że krajowy reżim prawny rozpatrywany w postępowaniu głównym może być uznany za wykonujący te przepisy.

28 W tych okolicznościach Landesgericht Linz (sąd okręgowy w Linzu) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

„1) Czy art. 11 dyrektywy [2003/109] należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie uregulowaniu krajowemu takiemu jak § 6 ust. 9 i 11 [oöWFG], zgodnie z którym to uregulowaniem obywatelom Unii, obywatelom państw należących do [EOG] i członkom ich rodzin w rozumieniu dyrektywy [2004/38] przysługuje świadczenie socjalne w postaci dodatku mieszkaniowego bez konieczności wykazania znajomości języka, podczas gdy w przypadku obywateli państw trzecich będących rezydentami długoterminowymi w rozumieniu dyrektywy [2003/109] wymagane jest wykazanie w określony sposób podstawowej znajomości języka niemieckiego, w sytuacji gdy ten dodatek mieszkaniowy ma łagodzić nieracjonalne obciążenia kosztami mieszkaniowymi, przy czym zapewnienie minimum egzystencji (w tym także potrzeb mieszkaniowych) dla osób w trudnej sytuacji społecznej ma być także zagwarantowane przez inne świadczenie socjalne (zabezpieczenie minimalne zapewniające pokrycie potrzeb na podstawie [oöBMSG])?

2) Czy zawarty w art. 2 dyrektywy [2000/43] zakaz »bezpośredniej lub pośredniej dyskryminacji« ze względu na »rasę lub pochodzenie etniczne« należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie uregulowaniu krajowemu takiemu jak § 6 ust. 9 i 11 oöWFG, zgodnie z którym obywatelom Unii, obywatelom państw należących do EOG i członkom ich rodzin w rozumieniu dyrektywy [2004/38] przysługuje świadczenie socjalne (dodatek mieszkaniowy na podstawie oöWFG) bez konieczności wykazania znajomości języka, podczas gdy

w przypadku obywateli państw trzecich (włącznie z obywatelami państw trzecich będącymi rezydentami długoterminowymi w rozumieniu dyrektywy [2003/109]) wymagane jest wykazanie w określony sposób podstawowej znajomości języka niemieckiego?

3) Na wypadek udzielenia odpowiedzi przeczącej na pytanie drugie:

Czy zawarty w art. 21 [karty] zakaz dyskryminacji ze względu na pochodzenie etniczne należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie uregulowaniu krajowemu takiemu jak § 6 ust. 9 i 11 oöWFG, zgodnie z którym obywatelom Unii, obywatelom państw należących do EOG i członkom ich rodzin w rozumieniu dyrektywy [2004/38] przysługuje świadczenie socjalne (dodatek mieszkaniowy na podstawie oöWFG) bez konieczności wykazania znajomości języka, podczas gdy w przypadku obywateli państw trzecich (włącznie z obywatelami państw trzecich będącymi rezydentami długoterminowymi w rozumieniu dyrektywy [2003/109]) wymagane jest wykazanie w określony sposób podstawowej znajomości języka niemieckiego?”.

W przedmiocie wniosku o otwarcie ustnego etapu postępowania na nowo

29 Po przedstawieniu opinii rzecznika generalnego Land Oberösterreich, pismem złożonym w sekretariacie Trybunału w dniu 12 marca 2021 r., wniósł o otwarcie na nowo ustnego etapu postępowania na podstawie art. 83 regulaminu postępowania przed Trybunałem. Na poparcie tego wniosku Land Oberösterreich twierdzi w istocie, że wskazana przez rzecznika generalnego kwalifikacja dodatku mieszkaniowego jako „świadczenia podstawowego” w rozumieniu art. 11 ust. 4 dyrektywy 2003/109 jest błędna. Kwalifikacja ta jest bowiem niezgodna zarówno z tym przepisem, jak i z orzecznictwem Trybunału, a także z samym celem tego świadczenia. Ponadto zdaniem Land Oberösterreich wnioski rzecznika generalnego są sprzeczne i opierają się na okolicznościach, które nie zostały wykazane lub na które się nie powołano. Ponadto, co się tyczy dowodu posiadania podstawowej znajomości języka niemieckiego, jaki powinna przedstawić osoba wnosząca o przyznanie dodatku mieszkaniowego, Land Oberösterreich kwestionuje okoliczność, że mogłyby istnieć inne sposoby wykazania znajomości języka niż te już zaakceptowane na mocy uregulowania krajowego.

30 W tym względzie należy przypomnieć, po pierwsze, że statut Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej oraz regulamin postępowania nie dają zainteresowanym, o których mowa w art. 23 tego statutu, możliwości przedkładania uwag w odpowiedzi na opinię przedstawioną przez rzecznika generalnego [wyrok z dnia 2 marca 2021 r., A.B. i in. (Powołanie sędziów Sądu Najwyższego – Odwołanie), C-824/18, EU:C:2021:153, pkt 63 i przytoczone tam orzecznictwo].

31 Po drugie, na podstawie art. 252 akapit drugi TFUE rzecznik generalny przedstawia publicznie, przy zachowaniu całkowitej bezstronności i niezależności, uzasadnioną opinię w sprawach, które zgodnie ze statutem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej wymagają jego zaangażowania. Trybunał nie jest związany ani tą opinią, ani uzasadnieniem, w oparciu o które rzecznik generalny dochodzi do zawartych w opinii wniosków. W konsekwencji okoliczność, że jedna z zainteresowanych stron nie zgadza się z opinią rzecznika generalnego, bez względu na to, jakie kwestie poruszono w tej opinii, nie może sama w sobie stanowić uzasadnienia dla otwarcia ustnego etapu postępowania na nowo [wyroki: z dnia 4 grudnia 2019 r., Consorzio Tutela Aceto Balsamico di Modena, C-432/18, EU:C:2019:1045, pkt 21; a także z dnia 2 marca 2021 r., A.B. i in. (Powołanie sędziów Sądu Najwyższego – Odwołanie), C-824/18, EU:C:2021:153, pkt 64].

32 Jednakże zgodnie z art. 83 regulaminu postępowania Trybunał może, w każdej chwili, po zapoznaniu się ze stanowiskiem rzecznika generalnego, postanowić o otwarciu ustnego etapu postępowania na nowo, w szczególności jeśli uzna, że okoliczności zawisłej przed nim sprawy nie są wystarczająco wyjaśnione, lub jeśli po zamknięciu ustnego etapu postępowania strona przedstawiła nowy fakt mogący mieć decydujące znaczenie dla rozstrzygnięcia Trybunału, lub też jeśli sprawa ma zostać rozstrzygnięta na podstawie argumentu, który nie był przedmiotem dyskusji między stronami lub podmiotami określonymi w art. 23 statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej.

33 W niniejszym wypadku Trybunał jest jednak zdania – po wysłuchaniu rzecznika generalnego – że po zakończeniu pisemnego etapu postępowania są mu znane wszystkie okoliczności niezbędne do wydania orzeczenia. Zaznacza on ponadto, że podstawą rozstrzygnięcia niniejszej sprawy nie jest argument, który nie był przedmiotem dyskusji między zainteresowanymi. Trybunał stwierdza wreszcie, że wniosek o otwarcie ustnego etapu postępowania na nowo nie wskazuje na zaistnienie nowej okoliczności faktycznej, która mogłaby mieć wpływ na orzeczenie, jakie powinien wydać w tej sprawie. W tych okolicznościach nie zachodzi potrzeba otwarcia ustnego etapu postępowania na nowo.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

W przedmiocie pytania pierwszego

34 Z postanowienia odsyłającego wynika, że w ramach pytania pierwszego sąd odsyłający wychodzi z założenia, zgodnie z którym dodatek mieszkaniowy należy do świadczeń wskazanych w art. 11 ust. 1 lit. d) dyrektywy 2003/109, a także że organy właściwe w zakresie stosowania tej dyrektywy jasno wyraziły zamiar powołania się na odstępstwo przewidziane w art. 11 ust. 4 tej dyrektywy, co powinien ustalić sąd odsyłający.

35 W tych okolicznościach należy stwierdzić, że poprzez pytanie pierwsze sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy art. 11 ust. 1 lit. d) dyrektywy 2003/109 należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie – nawet jeśli skorzystano z możliwości zastosowania odstępstwa przewidzianego w art. 11 ust. 4 tej dyrektywy – uregulowaniu państwa członkowskiego, zgodnie z którym, co się tyczy obywateli państw trzecich będących rezydentami długoterminowymi, przyznanie dodatku mieszkaniowego jest uzależnione od warunku, by udokumentowali oni w sposób określony w tym uregulowaniu, że posiadają podstawową znajomość języka tego państwa członkowskiego.

36 W tym względzie sąd odsyłający zasadniczo dąży do ustalenia, czy dodatek mieszkaniowy powinien zostać zakwalifikowany jako „świadczenie podstawowe” w rozumieniu tego art. 11 ust. 4.

37 Zgodnie z tym przepisem w dziedzinie pomocy społecznej i ochrony socjalnej państwa członkowskie mogą ograniczyć do świadczeń podstawowych równe traktowanie „rezydentów długoterminowych” w rozumieniu tej dyrektywy i obywateli krajowych. Skoro integracja obywateli państw trzecich, którzy są długoterminowymi rezydentami w państwach członkowskich, i prawo tych obywateli do korzystania z równości traktowania w dziedzinach wymienionych w art. 11 ust. 1 wspomnianej dyrektywy stanowią normę ogólną, odstępstwo przewidziane w art. 11 ust. 4 tej dyrektywy powinno być interpretowane w sposób ścisły (zob. podobnie wyrok z dnia 24 kwietnia 2012 r., Kamberaj, C-571/10, EU:C:2012:233, pkt 86).

38 Co się tyczy pojęcia „świadczenia podstawowego” w rozumieniu art. 11 ust. 4 dyrektywy 2003/109 należy przypomnieć, że – wobec braku definicji tego pojęcia w tej dyrektywie i braku odesłania do prawa krajowego w tym względzie – znaczenie i zakres wspomnianego pojęcia należy ustalać z uwzględnieniem kontekstu, w jaki przepis ten się wpisuje, oraz celu wspomnianej dyrektywy, a mianowicie – jak wynika w szczególności z motywów 2, 4 i 12 tej dyrektywy – integracji obywateli państw trzecich, którzy legalnie i długoterminowo zamieszkują w państwach członkowskich. Wspomniany przepis należy rozumieć w ten sposób, że pozwala on państwom członkowskim na ograniczenie równości traktowania przysługującej osobom posiadającym status wynikający z tej dyrektywy, z wyłączeniem świadczeń pomocy społecznej lub ochrony socjalnej przyznawanych przez organy publiczne – czy to na poziomie krajowym, regionalnym, czy lokalnym – które przyczyniają się do zaspokojenia przez jednostkę elementarnych potrzeb, takich jak związane z wyżywieniem, mieszkaniem i zdrowiem (zob. podobnie wyrok z dnia 24 kwietnia 2012 r., Kamberaj, C-571/10, EU:C:2012:233, pkt 90, 91).

39 Ponadto przy określaniu środków z zakresu zabezpieczenia społecznego, pomocy społecznej i ochrony socjalnej – zdefiniowanych w prawodawstwie krajowym i podlegających zasadzie równego traktowania ustanowionej w art. 11 ust. 1 lit. d) dyrektywy 2003/109 – państwa członkowskie powinny szanować prawa i przestrzegać zasad ustanowionych w karcie, w szczególności w jej art. 34. Zgodnie z tym ostatnim postanowieniem Unia uznaje i szanuje prawo do pomocy społecznej i mieszkaniowej mające na celu zapewnienie godnej egzystencji wszystkim osobom pozbawionym wystarczających środków. Z powyższego wynika, że w zakresie, w jakim dane świadczenie spełnia cel określony we wspomnianym postanowieniu karty, nie może ono zostać w prawie Unii uznane za świadczenie niewchodzące w zakres „świadczeń podstawowych” w rozumieniu art. 11 ust. 4 dyrektywy 2003/109 (wyrok z dnia 24 kwietnia 2012 r., Kamberaj, C-571/10, EU:C:2012:233, pkt 80, 92).

40 Z powyższego wynika, jak w pkt 53 opinii wskazał rzecznik generalny, że świadczenie umożliwiające zapewnienie godnej egzystencji osobom pozbawionym środków wystarczających dla zaspokojenia ich potrzeb mieszkaniowych stanowi „świadczenie podstawowe” w rozumieniu art. 11 ust. 4 dyrektywy 2003/109.

41 W niniejszym wypadku sąd odsyłający wskazuje, że dodatek mieszkaniowy ma na celu zapobieżenie sytuacji, w której wydatki mieszkaniowe stanowiłyby nieracjonalny ciężar. Ze względu na to, że wspomniany dodatek ograniczono do kwoty 300 EUR, chodzi o opłacenie kosztów zamieszkania, które nie ma na celu całkowitego pokrycia kosztów zamieszkania podmiotu uprawnionego do dodatku, lecz częściowe pokrycie tych kosztów, tak aby osoby o niskich dochodach nie przeznaczały nadmiernej części swoich dochodów na mieszkanie w odpowiednich warunkach.

42 Ze wskazówek sądu odsyłającego wynika, jak w pkt 59 opinii wskazał rzecznik generalny, że dodatek mieszkaniowy przyczynia się do zapewnienia godnego życia tym osobom, umożliwiając im zamieszkanie w odpowiednich warunkach – bez przeznaczania na mieszkanie nadmiernej części ich dochodów, z ewentualną szkodą dla zaspokojenia innych podstawowych potrzeb. Dodatek ten wydaje się zatem stanowić świadczenie przyczyniające się do zwalczania wykluczenia społecznego i ubóstwa, zmierzające do zapewnienia godnej egzystencji wszystkim osobom pozbawionym wystarczających środków, jak wskazano to w art. 34 ust. 3 karty. Jeśli taka sytuacja ma miejsce, przyznanie tego dodatku obywatelom państw trzecich będącym rezydentami długoterminowymi jest, w konsekwencji, także niezbędne dla zrealizowania celu integracji zamierzonego w dyrektywie 2003/109. A zatem wydaje się, że dodatek mieszkaniowy jest „świadczeniem podstawowym” rozumieniu art. 11 ust. 4 tej dyrektywy.

43 Do sądu odsyłającego należy jednak zbadanie tej kwestii i poczynienie niezbędnych ustaleń, z uwzględnieniem celu tego dodatku mieszkaniowego, warunków jego przyznawania oraz miejsca tego dodatku w krajowym systemie pomocy społecznej (zob. podobnie wyrok z dnia 24 kwietnia 2012 r., Kamberaj, C-571/10, EU:C:2012:233, pkt 92).

44 W tym względzie sama okoliczność, że obywatele państw trzecich będący rezydentami długoterminowymi mogą ubiegać się, jeśli spełniają warunki jej przyznania, o inną pomoc społeczną, taką jak minimalne zabezpieczenie przewidziane w oöBMSG, mające na celu umożliwienie osobom w trudnej sytuacji społecznej uzyskania godnych warunków życiowych, w tym w zakresie zamieszkania, którą to pomoc można zakwalifikować jako „świadczenie podstawowe" w rozumieniu art. 11 ust. 4 dyrektywy 2003/109, nie może wykluczyć zakwalifikowania w taki sam sposób dodatku mieszkaniowego, jeśli spełnia on również kryteria wspomniane w pkt 38–40 niniejszego wyroku.

45 Na wypadek gdyby dodatku mieszkaniowego nie można było zakwalifikować jako „świadczenia podstawowego" w rozumieniu art. 11 ust. 4 dyrektywy 2003/109, należy wskazać, że w dyrektywie 2003/109 nie przewidziano żadnego szczególnego obowiązku na wypadek, gdyby – po skorzystaniu z możliwości zastosowania odstępstwa przewidzianego w art. 11 ust. 4 tej dyrektywy – państwo członkowskie przyznało jednak świadczenie, którego nie można zakwalifikować jako „świadczenia podstawowego", obywatelom państw trzecich będącym rezydentami długoterminowymi.

46 Taka sytuacja jest odmienna od sytuacji, w której akt prawa Unii przyznaje państwom członkowskim swobodę wyboru pomiędzy różnymi sposobami stosowania lub zakres uznania lub swobodę oceny, która stanowi integralną część systemu ustanowionego na mocy tego aktu prawnego, lub też od sytuacji, w której taki akt prawny upoważnia państwa członkowskie do przyjęcia przepisów szczególnych zmierzających do przyczynienia się do realizacji jego celu (zob. podobnie wyrok z dnia 19 listopada 2019 r., TSN i AKT, C-609/17 i C-610/17, EU:C:2019:981, pkt 50).

47 W konsekwencji w wypadku przyjęcia, że dodatek mieszkaniowy nie stanowi „świadczenia podstawowego" w rozumieniu art. 11 ust. 4 dyrektywy 2003/109, warunki przyznania tego świadczenia – takie jak wymagane w § 6 ust. 9 i 11 oöWFG udokumentowanie posiadania podstawowej znajomości języka niemieckiego w określony sposób – wchodzą w zakres kompetencji zachowanych przez państwa członkowskie i nie są regulowane przez tę dyrektywę ani nie wchodzą w jej zakres stosowania (zob. analogicznie wyrok z dnia 19 listopada 2019 r., TSN i AKT, C-609/17 i C-610/17, EU:C:2019:981, pkt 52 i przytoczone tam orzecznictwo).

48 Z powyższego wynika, że w takiej sytuacji spełnienie warunków przyznania dodatku mieszkaniowego przewidzianych w § 6 ust. 9 i 11 oöWFG nie musiałoby być oceniane w świetle przepisów dyrektywy 2003/109.

49 W świetle wszystkich powyższych rozważań na pytanie pierwsze należy udzielić następującej odpowiedzi: art. 11 ust. 1 lit. d) dyrektywy 2003/109 należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie – nawet jeśli skorzystano z możliwości zastosowania odstępstwa przewidzianego w art. 11 ust. 4 tej dyrektywy – uregulowaniu państwa członkowskiego, zgodnie z którym, co się tyczy obywateli państw trzecich będących rezydentami długoterminowymi, przyznanie dodatku mieszkaniowego jest uzależnione od warunku, by udokumentowali oni

w sposób określony w tym uregulowaniu, że posiadają podstawową znajomość języka tego państwa członkowskiego, jeśli ten dodatek mieszkaniowy stanowi „świadczenie podstawowe" w rozumieniu tego ostatniego przepisu, co powinien ustalić sąd odsyłający.

W przedmiocie pytania drugiego

50 Poprzez pytanie drugie sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy dyrektywę 2000/43 należy interpretować w ten sposób, że stoi ona na przeszkodzie uregulowaniu państwa członkowskiego, zgodnie z którym, co się tyczy obywateli państw trzecich będących rezydentami długoterminowymi, przyznanie dodatku mieszkaniowego jest uzależnione od warunku, by udokumentowali oni w sposób określony w tym uregulowaniu, że posiadają podstawową znajomość języka tego państwa członkowskiego.

51 Zgodnie z art. 1 oraz z art. 2 ust. 1 i 2 dyrektywy 2000/43 dyrektywa ta znajduje zastosowanie wyłącznie do bezpośredniej lub pośredniej dyskryminacji ze względu na pochodzenie rasowe lub etniczne. W art. 3 ust. 2 tej dyrektywy wskazano, że nie obejmuje ona odmiennego traktowania ze względu na obywatelstwo i pozostaje ona bez uszczerbku dla przepisów i warunków dotyczących wjazdu i pobytu obywateli państw trzecich oraz bezpaństwowców na terytorium państw członkowskich i wszelkiego traktowania związanego ze statusem prawnym danych obywateli państw trzecich i bezpaństwowców.

52 W niniejszym zaś wypadku wynikające z § 6 ust. 9 i 11 oöWFG odmienne traktowanie obywateli państw trzecich mających status rezydenta długoterminowego – w porównaniu z obywatelami krajowymi – jest oparte na tym statusie.

53 Takie odmienne traktowanie nie jest w konsekwencji objęte zakresem stosowania dyrektywy 2000/43 (zob. podobnie wyrok z dnia 24 kwietnia 2012 r., Kamberaj, C-571/10, EU:C:2012:233, pkt 50).

54 Sąd odsyłający dąży jednak do ustalenia, czy w określonych warunkach odmienne traktowanie ze względu na kryterium przynależności państwowej lub, tak jak w sprawie w postępowaniu głównym, ze względu na posiadanie statusu obywatela państwa trzeciego będącego rezydentem długoterminowym może również skutkować „dyskryminacją pośrednią" ze względu na pochodzenie etniczne w rozumieniu art. 2 ust. 2 lit. b) dyrektywy 2000/43, ponieważ w § 6 ust. 9 i 11 oöWFG dokonano rozróżnienia nie tylko według kryterium posiadania statusu rezydenta długoterminowego, lecz także według kryterium posiadania podstawowej znajomości języka krajowego.

55 W tym względzie należy przypomnieć, że zgodnie z art. 2 ust. 2 lit. b) dyrektywy 2000/43 dyskryminacja pośrednia ma miejsce, gdy pozornie neutralny przepis, kryterium lub praktyka mogą doprowadzić do szczególnie niekorzystnej sytuacji dla osób danego pochodzenia rasowego lub etnicznego w stosunku do innych osób. Użyte we wspomnianym przepisie wyrażenie „szczególnie niekorzystna sytuacja" należy rozumieć jako oznaczające, że to w szczególności osoby o określonym pochodzeniu etnicznym znajdują się w niekorzystnej sytuacji ze względu na rozpatrywany środek. Pojęcie „dyskryminacji pośredniej" w rozumieniu wspomnianego przepisu ma zastosowanie jedynie wtedy, gdy podnoszony dyskryminujący środek działa na niekorzyść osób konkretnego pochodzenia etnicznego (wyroki: z dnia 16 lipca 2015 r., CHEZ Razpredelenie Bulgaria, C-83/14, EU:C:2015:480, pkt 100; z dnia 6 kwietnia 2017 r., Jyske Finans, C-668/15, EU:C:2017:278, pkt 27, 31; a także z dnia 15 listopada 2018 r., Maniero, C-457/17, EU:C:2018:912, pkt 47, 48).

56 Paragraf 6 ust. 9 i 11 oöWFG, mający zastosowanie bez rozróżnienia do wszystkich obywateli państw trzecich, nie działa zaś na niekorzyść osób konkretnego pochodzenia etnicznego. W konsekwencji nie może on skutkować „dyskryminacją pośrednią" ze względu na pochodzenie etniczne w rozumieniu art. 2 ust. 2 lit. b) dyrektywy 2000/43.

57 W świetle wszystkich powyższych rozważań na pytanie drugie należy udzielić następującej odpowiedzi: uregulowanie państwa członkowskiego, które ma zastosowanie bez rozróżnienia do wszystkich obywateli państw trzecich i na mocy którego, co się tyczy obywateli państw trzecich będących rezydentami długoterminowymi, przyznanie dodatku mieszkaniowego jest uzależnione od warunku, by udokumentowali oni w sposób określony w tym uregulowaniu, że posiadają podstawową znajomość języka tego państwa członkowskiego, nie jest objęte zakresem stosowania dyrektywy 2000/43.

W przedmiocie pytania trzeciego

58 Poprzez pytanie trzecie sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy art. 21 karty – w zakresie, w jakim zakazano w nim wszelkiej dyskryminacji ze względu na pochodzenie etniczne – należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie uregulowaniu państwa członkowskiego, zgodnie z którym, co się tyczy obywateli państw trzecich będących rezydentami długoterminowymi, przyznanie dodatku mieszkaniowego jest uzależnione od warunku, by udokumentowali oni w sposób określony w tym uregulowaniu, że posiadają podstawową znajomość języka tego państwa członkowskiego.

59 W tym względzie należy przypomnieć, że art. 51 ust. 1 karty stanowi, że postanowienia karty mają zastosowanie do państw członkowskich wyłącznie w zakresie, w jakim stosują one prawo Unii. W art. 6 ust. 1 TUE, podobnie jak w art. 51 ust. 2 karty, wyjaśniono, że postanowienia karty w żaden sposób nie rozszerzają kompetencji Unii określonych w traktatach. A zatem Trybunał dokonuje, w świetle karty, wykładni prawa Unii w granicach przyznanych jej kompetencji i nie może w konsekwencji ocenić w świetle karty uregulowania krajowego, które nie wchodzi w zakres stosowania prawa Unii (zob. podobnie wyroki: z dnia 6 marca 2014 r., Siragusa, C-206/13, EU:C:2014:126, pkt 20, 21; a także z dnia 10 lipca 2014 r., Julián Hernández i in., C-198/13, EU:C:2014:2055, pkt 32).

60 Po pierwsze, jak wynika z odpowiedzi na pytanie drugie, uregulowanie państwa członkowskiego takie jak rozpatrywane w postępowaniu głównym nie jest objęte zakresem stosowania dyrektywy 2000/43.

61 Po drugie, na wypadek gdyby dodatku mieszkaniowego nie należało kwalifikować jako „świadczenia podstawowego" w rozumieniu art. 11 ust. 4 dyrektywy 2003/109, należy przypomnieć, że dyrektywa ta, jak wskazano w pkt 45 i 47 niniejszego wyroku, nie nakłada na państwa członkowskie żadnego szczególnego obowiązku, gdy – po skorzystaniu z możliwości zastosowania odstępstwa przewidzianego w art. 11 ust. 4 dyrektywy 2003/109 – przyznają one jednak obywatelom państw trzecich będącym rezydentami długoterminowymi świadczenie z zakresu pomocy społecznej lub ochrony socjalnej niebędące świadczeniem podstawowym. A zatem przesłanki przyznania takiego świadczenia – takie jak wymagane na mocy § 6 ust. 9 i 11 oöWFG udokumentowanie w określony sposób posiadania podstawowej znajomości języka niemieckiego – nie są objęte zakresem stosowania tej dyrektywy.

62 Z powyższego wynika, że w takim wypadku przepis taki jak § 6 ust. 9 i 11 oöWFG znajduje się poza zakresem stosowania karty i w konsekwencji nie może być oceniany w świetle jej postanowień, a w szczególności jej art. 21 (zob. podobnie wyrok z dnia 19 listopada 2019 r., TSN i AKT, C-609/17 i C-610/17, EU:C:2019:981, pkt 53 i przytoczone tam orzecznictwo).

63 Natomiast należy wskazać, że jeśli dodatek mieszkaniowy stanowi „świadczenie podstawowe" w rozumieniu art. 11 ust. 4 dyrektywy 2009/109, jak wynika z pkt 39 niniejszego wyroku – karta może mieć zastosowanie. Niemniej przepis taki jak § 6 ust. 9 i 11 oöWFG, który ma zastosowanie bez rozróżnienia do wszystkich obywateli państw trzecich i z którego nie wynika, by był on niekorzystny dla osób konkretnego pochodzenia etnicznego, nie może być uznany za dyskryminujący ze względu na pochodzenie etniczne w rozumieniu art. 21 karty – której konkretnym wyrazem jest dyrektywa 2000/43 – w materialnych dziedzinach objętych tą dyrektywą (zob. podobnie wyrok z dnia 16 lipca 2015 r., CHEZ Razpredelenie Bulgaria, C-83/14, EU:C:2015:480, pkt 58).

64 W świetle wszystkich powyższych rozważań na pytanie trzecie należy udzielić następującej odpowiedzi: jeśli skorzystano z możliwości zastosowania odstępstwa przewidzianego w art. 11 ust. 4 dyrektywy 2003/109, art. 21 karty nie ma zastosowania w wypadku istnienia uregulowania państwa członkowskiego, na mocy którego, co się tyczy obywateli państw trzecich będących rezydentami długoterminowymi, przyznanie dodatku mieszkaniowego, jeśli dodatek ten nie stanowi „świadczenia podstawowego" w rozumieniu tego art. 11 ust. 4, jest uzależnione od warunku, by obywatele ci udokumentowali w sposób określony w tym uregulowaniu, że posiadają podstawową znajomość języka tego państwa członkowskiego. Jeśli wspomniany dodatek mieszkaniowy stanowi takie świadczenie podstawowe, art. 21 karty – w zakresie, w jakim zakazano w nim wszelkiej dyskryminacji ze względu na pochodzenie etniczne – nie stoi na przeszkodzie takiemu uregulowaniu.

W przedmiocie kosztów

65 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (piąta izba) orzeka, co następuje:

1) **Artykuł 11 ust. 1 lit. d) dyrektywy Rady 2003/109/WE z dnia 25 listopada 2003 r. dotyczącej statusu obywateli państw trzecich będących rezydentami długoterminowymi należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie – nawet jeśli skorzystano z możliwości zastosowania odstępstwa przewidzianego w art. 11 ust. 4 tej dyrektywy – uregulowaniu państwa członkowskiego, zgodnie z którym, co się tyczy obywateli państw trzecich będących rezydentami długoterminowymi, przyznanie dodatku mieszkaniowego jest uzależnione od warunku, by udokumentowali oni w sposób określony w tym uregulowaniu, że posiadają podstawową znajomość języka tego państwa członkowskiego, jeśli ten dodatek mieszkaniowy stanowi „świadczenie podstawowe" w rozumieniu tego ostatniego przepisu, co powinien ustalić sąd odsyłający.**

2) **Uregulowanie państwa członkowskiego, które ma zastosowanie bez rozróżnienia do wszystkich obywateli państw trzecich i na mocy którego, co się tyczy obywateli państw trzecich będących rezydentami długoterminowymi, przyznanie dodatku mieszkaniowego jest uzależnione od warunku, by udokumentowali oni w sposób określony w tym uregulowaniu, że posiadają podstawową znajomość języka tego państwa członkowskiego, nie jest objęte zakresem stosowania dyrektywy Rady 2000/43/WE z dnia 29 czerwca 2000 r. wprowadzającej w życie zasadę równego traktowania osób bez względu na pochodzenie rasowe lub etniczne.**

3) **Jeśli skorzystano z możliwości zastosowania odstępstwa przewidzianego w art. 11 ust. 4 dyrektywy 2003/109, art. 21 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej nie ma zastosowania w wypadku istnienia uregulowania państwa członkowskiego, na mocy którego, co się tyczy obywateli państw trzecich będących rezydentami długoterminowymi, przyznanie dodatku mieszkaniowego, jeśli dodatek ten nie stanowi „świadczenia podstawowego" w rozumieniu tego art. 11 ust. 4, jest uzależnione od warunku, by obywatele ci udokumentowali w sposób określony w tym uregulowaniu, że posiadają podstawową znajomość języka tego państwa członkowskiego. Jeśli wspomniany dodatek mieszkaniowy stanowi takie świadczenie podstawowe, art. 21 karty praw podstawowych – w zakresie, w jakim zakazano w nim wszelkiej dyskryminacji ze względu na pochodzenie etniczne – nie stoi na przeszkodzie takiemu uregulowaniu.**

Podpisy